

Autoreferat

1. Imię i nazwisko:

Magdalena Trysińska

2. Posiadane stopnie i dyplomy naukowe:

- > 2003 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskany na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego – *Sposoby komunikowania się polityków z odbiorcą zbiorowym (na przykładzie rozmów z politykami prowadzonych w telewizji polskiej i internecie)*, rozprawa napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Jerzego Podrackiego.
- > 1999 – stopień magistra filologii polskiej uzyskany na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego – *Język potoczny osób dorosłych jako sposób komunikowania się z odbiorcą dziecięcym w wieku przedszkolnym (na przykładzie programu telewizyjnego „Ciuchcia”)*, praca dyplomowa napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Jerzego Podrackiego.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych:

- > od 1.10.2005 do dziś – adiunkt na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
(1.10.2005-30.09.2007 – w Instytucie Języka Polskiego; 1.10.2007 r. – do dziś – w Instytucie Polonistyki Stosowanej)
- > 2004-2005 – asystent w Instytucie Języka Polskiego na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego

Załącznik 2.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a. Tytuł osiągnięcia:

Akty mowy jako klucz do interpretacji postaw rodzicielskich. Wychowawcze, komunikacyjne i edukacyjne aspekty filmów animowanych dla dzieci (na przykładzie filmów emitowanych w MiniMini+ i Cartoon Network)

b. Dane bibliograficzne:

Magdalena Trysińska, *Akty mowy jako klucz do interpretacji postaw rodzicielskich. Wychowawcze, komunikacyjne i edukacyjne aspekty filmów animowanych dla dzieci (na przykładzie filmów emitowanych w MiniMini+ i Cartoon Network)*, Wydawnictwo Wydziału Polonistyki UW, Warszawa 2015.

recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Stanisław Dubisz; dr hab. Bernadeta Niesporek-Szamburska, prof. UŚ

c. Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Przedstawiona monografia jest owocem moich kilkuletnich badań nad językiem programów telewizyjnych, zwłaszcza programów kierowanych do najmłodszych widzów.

Uzasadnienie badań

Telewizja jest medium powszechnym – o tym nie trzeba nikogo przekonywać. W dobie rozwoju mediów elektronicznych, a zwłaszcza Internetu, telewizja ciągle ma swoich wiernych użytkowników. Istotną grupę odbiorców stanowią dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, które najczęściej swoją przygodę z tekstami kultury rozpoczynają właśnie od przekazów telewizyjnych.

Systematyczne badania prowadzone od lat 90. XX w. pokazują, że stale wzrasta dobowy czas spędzany przed szklanym ekranem. Dzieci, nie tylko polskie, spędzają więcej czasu na korzystaniu z mediów, niż jakiegokolwiek innej pojedynczej aktywności (poza spaniem). Ponadto telewizja pełni istotne funkcje kulturotwórcze, w tym komunikacyjne, socjalizujące i wychowawcze. Media lansują nowe wzorce zachowań, które dla pokoleń

Załącznik 2.

starszych mogą być niezrozumiałe, a nawet rażące, jak choćby łamanie tabu językowego i obyczajowego, posługiwanie się językiem potocznym, agresywnym i wulgarnym, wreszcie zmiany w etykiecie językowej. Procesy socjalizacji dzieci i młodzieży są o tyle istotne, że to właśnie najmłodsze pokolenia obwiniane są za „psucie” języka i obyczajów. To, co nieakceptowalne dla dziadków czy rodziców małych widzów, dla nich samych w tej chwili jest atrakcyjne, a za parę lat być może będzie normą. Zakładam, że wiedza o czynnikach socjalizujących współczesne młode pokolenie pozwoli w pewnym stopniu przewidywać zachowania społeczne w przyszłości.

Ponieważ nie sposób przyjrzeć się całej zawartości przekazów medialnych przeznaczonych dla najmłodszej grupy odbiorców, badacz zawsze jest zmuszony do określonych wyborów. W przedstawionej rozprawie obserwacji poddałam wycinek medialnej rzeczywistości – zachowania mowne filmowych rodziców, będących bohaterami filmów animowanych. Wybór akurat takiego obszaru tematycznego nie jest przypadkowy. Ponieważ pod uwagę biorę filmy oglądane przez dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, istotne są dla mnie zainteresowania tej grupy widzów. Badania nad odbiorem przekazów medialnych pokazują, że dzieci interesują się zwłaszcza takim przekazem, w którym znajdują odniesienia do własnego życia. Przekazy te nie muszą być utrzymane w konwencji realistycznej. Wiele z analizowanych w pracy filmów opiera się na estetyce mimetycznej – słonie, psy czy roboty doskonale pełnią role dzieci i rodziców, są tym samym źródłem wiedzy o życiu różnych grup społecznych, o sposobach realizowania różnorodnych ról, czyli o rzeczywistości będącej obiektem badań socjologicznych i socjolingwistycznych. W filmach tych występują typowe sytuacje językowe, czyli takie, które można przewidzieć. Opis zachowań, mogących istnieć realnie, może doprowadzić do ustalenia reguł zachowań językowych.

Charakterystyka rozprawy

Praca składa się z dwóch części: teoretycznej i analitycznej.

Część pierwsza stanowi kontekst teoretyczny dla podjętych badań. Rozpaczynam od nakreślenia sytuacji rodziny jako podstawowej grupy społecznej (rozdział 1.), ponieważ badania poświęcone są istotnym rolom społecznym pełnionym w rodzinie. Korzystam głównie z badań socjologicznych (m.in. Tyszka, Adamski), które pozwalają na określenie istotnych funkcji rodziny współczesnej przy uwzględnieniu kontekstu historycznego. W pierwszym rozdziale części I poświęcam także nieco miejsca na krótką charakterystykę medialnego obrazu rodziny, jako że media stanowią dla mnie źródło materiału badawczego.

Osobne części poświęcam na omówienie ról matki i ojca (rozdział 2). Podyktowane jest to zakresem moich badań – wszak oglądowi poddaję postawy rodzicielskie. Oprócz badań socjologicznych, wykorzystuję badania pedagogiczne nad postawami rodzicielskimi. Do zbudowania typologii postaw wykorzystanych w przedstawionej rozprawie posłużyła zwłaszcza teoria Marii Ziemskiej.

Tytuł pracy *Akty mowy jako klucz do interpretacji postaw rodzicielskich...* zwraca uwagę na sposób opracowywania materiału i zmusza do sięgania po narzędzia badawcze z różnych dyscyplin naukowych. Upraszczając nieco zagadnienie, można przyjąć, że postawy wiążą się ściśle z naukami psychologicznymi i pedagogicznymi, rodzina natomiast jest w centrum zainteresowań nie tylko tych dwóch wymienionych nauk, ale także socjologii (por. socjologię rodziny), teoria aktów mowy zaś należy do językoznawstwa pragmatycznego.

Aby pogodzić różne podejścia i stanowiska badawcze, podstawę moich analiz stanowią założenia socjolingwistyki, która pozwala na wielostronną obserwację aktu komunikacji. Ponieważ celem pracy jest opis wypowiedzi w określonych sytuacjach komunikacyjnych z uwzględnieniem roli społecznej nadawcy (kto, do kogo, w jakiej sytuacji i jakim celu), metoda socjolingwistyczna wydaje się najodpowiedniejsza. W związku z tym w rozdziale 3. definiuję podstawowe pojęcia: *rozmowy, roli społecznej i statusu społecznego, sytuacji komunikacyjnej oraz strategii komunikacyjnej*. Osobny podrozdział poświęcam teorii aktów mowy. Uznaję bowiem, że akt mowy jest podstawową częścią procesu komunikowania, podlegającego procesom społecznym i kulturowym. Na potrzeby prowadzonych badań dokonuję własnej klasyfikacji aktów mowy. Definiując poszczególne akty mowy bądź ich grupy, korzystam z eksplikacji Anny Wierzbickiej, warunków skuteczności Johna Searle'a, warunków pragmatycznych Aleksego Awdiejewa, a także charakterystyki składniowo-semantycznej Zbigniewa Grenia. Zaproponowane definicje pozwalają uporządkować materiał badawczy i wskazać najlepsze przykłady w obrębie poszczególnych kategorii.

Druga część pracy poświęcona jest analizie materiału badawczego, czyli wybranych list dialogowych z filmów animowanych dla dzieci emitowanych w dwóch popularnych stacjach telewizyjnych: MiniMini+ i Cartoon Network. W rozdziale 4. przedstawiam materiał badawczy. Krótka charakterystyka analizowanych filmów animowanych z dwóch wymienionych stacji telewizyjnych (w sumie 15 tytułów seriali z lat 2007-2004, ok. 100 godzin nagrań) pozwala na zorientowanie się w konstrukcji świata przedstawionego, fabuły i głównych bohaterów. Osobny fragment poświęcam problemowi dubbingu, ponieważ wszystkie analizowane w pracy filmy są dubbingowane. W badaniach uwzględniam

wyłącznie polską wersję językową filmowych dialogów. Zakładam bowiem, że z punktu widzenia odbiorcy – kilkuletniego polskiego dziecka – język oryginału pozostaje bez znaczenia. Ponadto wychodzę z założenia, że polskie wersje filmów pochodzących z różnych kręgów kulturowych muszą być dostosowane i zrozumiałe dla polskiego odbiorcy, muszą zatem uwzględniać określone kompetencje odbiorcze widzów – zarówno językowe, jak i kulturowe.

Najobszerniejszą część pracy stanowi rozdział 5., w którym analizuję postawy rodzicielskie filmowych postaci. Przedstawione w części teoretycznej (rozdział 2.) koncepcje postaw rodzicielskich, ze szczególnym uwzględnieniem typologii M. Ziemskiej, pozwoliły mi na wyodrębnienie postaw pożądaných (konstruktywnych), z którymi kontrastują postawy niepożądane (destruktywne). Filmowi rodzice prezentują bowiem albo postawy konstruktywne mające pozytywny wpływ na dziecko i jego relacje z najbliższym otoczeniem, albo postawy destruktywne, które negatywnie wpływają na wychowanka i prowadzą do destabilizacji jego wewnętrznego świata.

Do postaw konstruktywnych zaliczyłam postawy: autorytatywną, wspierającą i partnerską. W grupie postaw destruktywnych znalazły się postawy: autorytarna, odtrącająca, nadmiernie ochraniająca i niedojrzała. Wymienione postawy zostały scharakteryzowane w kontekście teorii aktów mowy, ponieważ można zauważyć, że każda z postaw przejawia się w stosowaniu określonych wypowiedzi.

Postawie autorytarnej, opartej na władzy rodzicielskiej (rodzic rządzi dzieckiem) przeciwstawiłam postawę autorytatywną, zakładającą podmiotowe traktowanie wychowanka. Rodzice autorytarni w stosunku do dziecka stosują akty mowy o funkcji nakłaniającej: żądania (w tym: rozkazy, nakazy, zakazy), polecenia, groźby oraz akty mowy o funkcji rozstrzygającej: odmowę, sprzeciw. Dla postawy autorytatywnej charakterystyczne są akty mowy o funkcji nakłaniającej: polecenia, żądania, ostrzeżenia; oraz akty mowy o funkcji rozstrzygającej: odmowa, pozwolenie.

Postawa wspierająca, która ujawnia emocjonalno-ekspresyjną funkcję rodziny, została omówiona w opozycji do dwóch postaw destruktywnych: odtrącającej i nadmiernie ochraniającej. Jak wykazała analiza, ci sami rodzice mogą prezentować zarówno postawę odtrącającą, jak i nadmiernie ochraniającą w zależności od rozmaitych okoliczności. Mamy wówczas do czynienia z brakiem konsekwencji w stosowaniu jakiegoś określonego modelu wychowawczego. Zdarza się także, że w stosunku do jednego dziecka rodzice są nadmiernie opiekuńczy, drugie dziecko zaś odrzucają.

Załącznik 2.

W wypowiedziach rodziców, którzy wspierają dziecko, znajdują się akty mowy o funkcji wyrażania emocji: chwalenie, pocieszanie, krytyka i upominanie, pytania; akty mowy o funkcji informowania: wyjaśnianie oraz akty mowy o funkcji nakłaniającej: zachęta. Rodzice, którzy odtrącają swoje dziecko, stosują akty mowy o funkcji wyrażania emocji: krytykę, obwinianie, upominanie oraz akty mowy o funkcji informowania: wyjaśnianie. Rodzice nadopiekuńczy sięgają po akty mowy o funkcji wyrażania emocji: chwalenie, pocieszanie, pytania oraz akty mowy o funkcji rozstrzygającej: zgodę i pozwolenie.

Ostatnia omówiona para postaw rodzicielskich to postawa niedojrzała cechująca rodziców, którzy nie radzą sobie z obowiązkami rodzicielskimi i kontrastująca z nią postawa oparta na dojrzałym partnerstwie, która świadczy o pozytywnym zaangażowaniu i zainteresowaniu rodziców pracą i zabawą dziecka oraz z dzieckiem. Rodzice niedojrzali stosują akty mowy o funkcji informowania: wyjaśnianie; akty mowy o funkcji nakłaniającej: namowę, radę, prośbę i błaganie oraz akty mowy o funkcji wyrażania emocji: aprobowanie i negowanie, narzekanie, usprawiedliwianie się. Rodzice będący dla dzieci partnerami sięgają po akty mowy o funkcji informowania: wyjaśnianie; akty mowy o funkcji nakłaniającej: namowę, propozycję, radę, prośbę oraz ekspresywne akty mowy: aprobowanie i negowanie, grzecznościowe akty mowy, narzekanie, usprawiedliwianie się.

Każdy w wymienionych aktów mowy został omówiony w odrębnej części (podrozdziale) i opatrzone przykładowymi zaczerpniętymi z analizowanych filmów. Analiza wykazała, że te same akty mowy (np. wyjaśnianie, rada, chwalenie i in.) w zależności od przyjętej postawy rodzicielskiej pełnią inne funkcje i przyjmują różną moc illokucyjną. Za przykład niech posłużą akty chwalenia, które pojawiają się zarówno w wypowiedziach rodziców prezentujących postawę wspierającą, a także w wypowiedziach rodziców nadmiernie opiekuńczych. Porównanie aktów chwalenia z wypowiedzi rodziców prezentujących postawy pożądane i niepożądane pokazuje, że moc illokucyjna aktu mowy jest silnie uzależniona od kontekstu. Pochwała nie zawsze stanowi wzmocnienie pozytywne. Może bowiem być przesadna i wtedy jest odbierana przez dziecko jako zagrożenie. W takiej sytuacji dziecko reaguje agresywnie – odrzuca ją. Może także być formą asekuracji – matka lub ojciec, którzy niewłaściwie oceniają postępowanie dziecka, chwala je, tym samym budują pozytywny obraz siebie, jako rodziców.

Wnikliwa analiza przeprowadzona w rozdziale 5. rozprawy pozwoliła na sformułowanie wniosków dotyczących nie tylko postaw rodzicielskich, ale także medialnego obrazu matki i ojca oraz kobiety i mężczyzny. Pozwoliła także na sformułowanie postulatów o charakterze dydaktyczno-wychowawczym.

Analizowane w pracy filmy zostały przede wszystkim podzielone na dwie grupy – emitowane przez stację MiniMini+ oraz przez stację Cartoon Network. Stacje te stawiają sobie inne cele, prezentują programy o odmiennych funkcjach kulturotwórczych. Ambicją stacji MiniMini+ jest wychowywanie i edukacja najmłodszych widzów poprzez zabawę. Stacja Cartoon Network natomiast dostarcza widzom rozrywki, która niekoniecznie musi mieć walory wychowawcze. Filmowe rodziny omówione w przedstawionej pracy także można podzielić przynajmniej na dwie grupy: rodziny wzorcowe, propagujące pożądane wzorce wychowawcze, oraz rodziny stanowiące antywzór. Te prezentują niepożądane wzorce wychowawcze. Z przeprowadzonej analizy wynika, że podział na postawy pożądane i niepożądane pokrywa się (w zdecydowanej większości przypadków) z podziałem na filmy pochodzące z dwóch wymienionych stacji telewizyjnych. Można w związku z tym przyjąć, że model wzorcowy stanowią filmy emitowane w stacji MiniMini+, natomiast rodziny z filmów emitowanych w stacji Cartoon Network są ich przeciwieństwem – na ogół ośmieszają istotne społecznie role rodzinne, a tym samym kulturowe role związane z płcią (rolę kobiety i mężczyzny, rzadziej rolę dziewczynki i chłopca).

Skoro w pracy analizie poddałam skrajne postawy rodzicielskie i scharakteryzowałam je w kontekście teorii aktów mowy, należy zastanowić się, jakie konsekwencje dla rozwoju językowego dziecka oraz jego kariery szkolnej mogą wynikać z obcowania z omówionymi programami emitowanymi w telewizji, tym bardziej, że główną grupę odbiorców analizowanych filmów stanowią dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, czyli dzieci, u których ciągle rozwijają się sprawności (kompetencje) komunikacyjne. Opierając na obserwacjach innych badaczy (m.in. Lemish; Sénéchal; Dziadzia; Kubicka; Kołodziejek), można założyć, że filmy animowane mogą przyczynić się do rozwoju języka dziecka we wszystkich aspektach – semantycznym, gramatycznym i pragmatycznym. Oczywiście mogą także przyczynić się do nabywania wzorców negatywnych (błędnych form gramatycznych, błędnych znaczeń czy wreszcie nieakceptowanych społecznie zachowań językowych). Nie można obecnie pomijać faktu, że to właśnie media kształtują kompetencję językową dzieci i młodzieży.

Z przedstawionej w części analitycznej analizy wynika, że rodzice prezentujący skrajne postawy wychowawcze – pożądane lub niepożądane – posługują się dwoma odmiennymi systemami komunikacyjnymi. Z dydaktycznego punktu widzenia jedynie filmy emitowane w MiniMini+ są godne polecenia dla widzów w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Filmy z nurtu rozrywkowego nie rozwijają języka młodego widza, a nawet mogą być szkodliwe.

Niewątpliwie filmy z Cartoon Network nie mają ambicji pedagogizujących. Służą raczej ośmieszaniu świata dorosłych i rozrywce, w przeciwieństwie do filmów emitowanych w MiniMini+, których wartość wychowawcza i edukacyjna nie podlega dyskusji. Filmy te promują dobre wzorce zachowań – dziecięcy bohaterowie nie sprzeciwiają się dorosłym, a jeśli to zrobią, zawsze poniosą jakąś stratę.

Analiza przeprowadzona w przedstawionej rozprawie pokazała różne postawy rodzicielskie – zarówno pożądane, jak i niepożądane. Jeśli filmy mają wychowywać (zwłaszcza te z MiniMini+), to należy zapytać się – kogo? Kto ma się uczyć pożądanych postaw rodzicielskich? Dziecięcy widzowie? Myślę, że odbiorcami tych filmów powinni być także rodzice i opiekunowie, którzy poprzez obserwację konstruktywnych wzorców zachowań mogliby doskonalić swój warsztat wychowawczy. Można w związku z tym mówić o pedagogizacji rodziców. Będziemy mieć z nią do czynienia także w przypadku filmów z Cartoon Network, jeśli dorośli widzowie zauważą, że wiele ze spotykanych na co dzień zachowań jest tu ośmieszona.

Przedstawiona monografia stanowi uzupełnienie badań nad medialnym obrazem różnych grup społecznych. Jest jednocześnie pierwszą rozprawą, która ujmuje problem w kontekście badań językoznawczych. Analizowane w pracy filmy są źródłem wiedzy na temat sposobu realizowania ról społecznych. Choć analizie poddałam jedynie role rodziców, należy pamiętać, że nie są to role jedyne. Równie ważne pozostają inne role społeczne, zarówno dziecięce (role brata / siostry, ucznia, kolegi / koleżanki), jak i role dorosłych (role nauczyciela, sąsiada, sprzedawcy i in.). Każda z nich jest warta uwagi, ale jednocześnie wymaga odrębnego opracowania. Ambicją moją jest kontynuowanie zapoczątkowanych tu badań, co dotychczas znalazło odbicie w dwóch wystąpieniach konferencyjnych: *Dialog pokoleń* (Warszawa 19-20 listopada 2014) – referat: *Medialny obraz trzech pokoleń: dzieci, rodziców i dziadków, na przykładzie filmów animowanych dla dzieci* (opublikowany – Trysińska 2015¹) oraz *Język a Media. Zjawiska językowe i komunikacyjne we współczesnych mediach* (Kraków 5-6 marca 2015) – referat: *Kto rządzi w rodzinie? Medialny obraz małżeństwa w serialach animowanych dla starszych dzieci, na przykładzie filmów z Cartoon Network* (tekst w druku).

¹ Trysińska M., 2015, *Medialny obraz trzech pokoleń: dzieci, rodziców i dziadków (na przykładzie filmów animowanych dla dzieci)*, [w:] *Dialog pokoleń*, red. E. Wierzbicka-Piotrowska, Warszawa; s. 59-70.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Dorobek naukowo-badawczy, który szczegółowo przedstawiam w załączniku nr 3., odzwierciedla dwa główne obszary moich zainteresowań. Pierwszy z nich to język polski w mediach, zwłaszcza elektronicznych, drugi – dydaktyka języka polskiego w szkole na wszystkich etapach edukacyjnych.

5.1. Język polski w mediach elektronicznych

Moje zainteresowania językiem polskim w mediach sięgają czasów studenckich, a dokładnie seminarium magisterskiego – *Język polski w radiu i telewizji* – prowadzonego przez prof. dra hab. Jerzego Podrackiego na Wydziale Polonistyki UW. Pod kierunkiem prof. Podrackiego powstała moja praca dyplomowa poświęcona językowi programu telewizyjnego dla dzieci pt. *Ciuchcia*. Studia doktoranckie pozwoliły mi rozwijać zainteresowania wskazanym obszarem badawczym. Rozprawa doktorska, która stanowiła podstawę opublikowanej w roku 2004 monografii *Jak politycy komunikują się ze swoimi wyborcami? Analiza języka polityków na przykładzie rozmów prowadzonych w telewizji polskiej oraz internecie* poświęcona była dyskursowi politycznemu. Zarówno w czasie studiów doktoranckich, jak i po nich – już jako pracownik naukowy na Wydziale Polonistyki UW, zajmowałam się (i zajmuję się nadal) badaniem komunikacji w sferze publicznej, zapośredniczonej przez media.

W latach 2008-2010 byłam członkiem zespołu biorącego udział w realizacji projektu badawczego finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego: *Komunikacja w mediach elektronicznych: język, semiotyka, edukacja* (nr rejestracyjny: NN104 0590 33). Efektem prac są trzy publikacje książkowe, w tym jedna pod moją współredakcją: *Język w mediach elektronicznych*, red. J. Podracki, E. Wolańska, Warszawa 2008; *Najnowsze słownictwo a współczesne media elektroniczne*, red. M. Trysińska, R. Pawelec, Warszawa 2008; *W czym mogę pomóc. Zachowania komunikacyjno językowe konsultantów i klientów call center*, red. K. Kaszewski, G. Ptaszek, Warszawa 2009. Zespół nasz zorganizował także konferencję naukową *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych – język, semiotyka, edukacja* (Warszawa, 23-25.10.2015 r. przy współudziale Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej w Warszawie).

Badania nad językiem polskim w mediach elektronicznych znajdują także potwierdzenie w licznych konferencjach naukowych, na których prezentowałam wyniki swoich badań, a także w opublikowanych artykułach.

Ważnym doświadczeniem było dla mnie prowadzenie seminarium magisterskiego *Język mediów w świecie dziecka* w latach 2007-2009 oraz 2009-2011. Pod moim kierunkiem powstało 19 prac magisterskich poświęconych mediom dla dzieci.

Zainteresowania językiem mediów dla dzieci łączą dwa obszary moich badań – językoznawczy i metodyczny. W moim dorobku naukowym znajdują się artykuły, które dotyczą zachowań komunikacyjnojęzykowych bohaterów filmów animowanych dla dzieci i stanowią ważne uzupełnienie przedstawionej w punkcie 4. monografii. Są one poświęcone różnym czynnikom mającym wpływ na socjalizację młodego pokolenia: łamanie tabu językowego i obyczajowego (Trysińska 2010²), posługiwanie się językiem potocznym, agresywnym i wulgarnym (Trysińska 2007³; 2008⁴; Podracki, Trysińska 2007⁵), wreszcie zmiany w etykiecie językowej, która upraszcza się i unifikuje bez względu na rangi interlokutorów i sytuacje komunikacyjne (Trysińska 2013⁶).

² Trysińska M., 2010, „*Nic co ludzkie nie jest nam obce*” – o łamaniu tabu językowego w filmach animowanych dla dzieci, [w:] *Współczesne media. Wolne media?*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin; str. 174-185.

³ Trysińska M., 2007, *Agresja językowa w japońskich filmach animowanych dla dzieci na przykładzie anime pt. „Yu-Gi-Oh”*, [w:] *Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu*, red. A. Mikołajczuk i R. Pawelec, Warszawa; str. 133-139.

⁴ Trysińska M., 2008, *Funkcje języka potocznego w filmach animowanych wytwórni Walta Disneya (na przykładzie polskiej wersji kreskówki Timon i Pumba)*, [w:] *Język w mediach elektronicznych*, red. J. Podracki, E. Wolańska, Warszawa; str. 87-104.

⁵ Podracki J., Trysińska M., 2007, *Akty deprecjacji jako przykład negatywnego wartościowania odbiorcy. Analiza języka polskiej wersji japońskich kreskówek (anime) dla dzieci*, [w:] *Człowiek wobec wyzwań współczesności. Upadek wartości czy walka o wartość?*, red. J. Mazur, A. Małycka, K. Sobstyl, Lublin; str. 137-146.

⁶ Trysińska M., 2013, *Życzliwe i nieżyczliwe zachowania komunikacyjno-językowe bohaterów filmów animowanych dla dzieci*, [w:] *Współczesne media. Język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin; str. 77-93.

5.2. Metodyka języka polskiego

Drugi obszar zainteresowań związany jest z moją pracą dydaktyczną. Praca w zakładzie odpowiedzialnym za kształcenie przyszłych nauczycieli (pierwotnie Zakład Metodyki Języka, obecnie Zakład Edukacji Polonistycznej i Kształcenia Ustawicznego) daje mi możliwość rozwijania badań nad kształceniem polonistycznym. Biorę udział w konferencjach naukowych poświęconych dydaktyce szkolnej, publikuję teksty (w tym jeden w czasopiśmie zagranicznym), w których omawiam wyniki moich badań nad podręcznikami szkolnymi, stanem świadomości językowej uczniów oraz możliwościami wykorzystania mediów w edukacji szkolnej.

Jako pracownik zakładu i członek zespołu związanego z kształceniem nauczycieli brałam udział w przygotowaniu konferencji naukowych poświęconych dydaktyce szkolnej organizowanych przez Zakład Metodyki Języka i Zakład Metodyki Literatury Wydziału Polonistyki UW (*Kompetencje nauczyciela polonisty we współczesnej szkole*, Warszawa 22-24 maja 2006) oraz Zakładu Edukacji Polonistycznej i Kształcenia Ustawicznego Wydziału Polonistyki UW (*Nowoczesność w polonistycznej edukacji – pytania, problemy, perspektywy*, Warszawa 12-13 marca 2012 przy współudziale Uniwersytetu Jagiellońskiego).

W związku z moimi zainteresowaniami edukacją polonistyczną prowadzę (wspólnie z dr. Krzysztofem Kaszewskim) coroczne badania kompetencji językowych uczniów I klas szkół ponadgimnazjalnych powiatu kwidzyńskiego (organizowane od 2011 r. na zlecenie władz Kwidzyna przy współudziale pracowników Wydziału Pedagogicznego UW). Co roku do testów przystępuje duża grupa uczniów (450-650 osób w zależności od rocznika). Wyniki są opracowywane w formie niepublikowanego raportu oraz referowane m.in. na kongresach edukacyjnych.

Ważny punkt mojego rozwoju w sferze naukowo-dydaktycznej w obszarze metodyki polonistycznej stanowiło napisanie podręczników do języka polskiego dla klas 1-3 gimnazjum. Razem z dr. Krzysztofem Kaszewskim jesteśmy autorami serii „Klucze do kultury” (kształcenie językowe) wyd. Grupa Edukacyjna. Od 2004 jestem także rzeczoznawcą ds. podręczników szkolnych do kształcenia ogólnego w zakresie językowym oraz do kształcenia polonistycznego w zakresie dydaktycznym i merytorycznym.

Wymienione powyżej dwa obszary badawcze: język polski w mediach oraz metodyka języka polskiego mają także wiele miejsc wspólnych, a łączy je edukacja medialna. Niektóre

Załącznik 2.

z moich artykułów (por. m.in. Trysińska 2010⁷, 2012⁸, 2013⁹; Trysińska, Budkiewicz-Żeberska 2013¹⁰), poświęcam wychowawczym i dydaktycznym aspektom analizowanych przeze mnie programów telewizyjnych i ich potencjalnemu wpływowi na kompetencje językowe najmłodszych odbiorców medialnych.

Magdalena
Trysińska

⁷ Trysińska M., 2010, *Czy cel uświęca środki – o (nie)szkodliwym łamaniu normy językowej w filmach animowanych dla dzieci*, [w:] *Kształcenie literacko-kulturowo w dobie kultury masowej polisensorycznej*, red. D. Karkut, T. Półchłopek, Rzeszów, str. 129-140.

⁸ Trysińska M., 2012, *Kod rozwinięty i kod ograniczony w filmach animowanych dla dzieci*, [w:] *Wiedza o języku i kompetencje językowe uczniów*, red. B. Niesporek-Szamburska, Katowice, str. 151-171.

⁹ Trysińska M., 2013, *Kind and unkind communicative behaviour of cartoon characters as a source of language competence for young children*, "L1-Educational Studies in Language and Literature", vol.13; str. 1-15.

¹⁰ Budkiewicz-Żeberska J., Trysińska M., 2013, *Aksjologia świata dziecięcego, czyli o potrzebie edukacji medialnej w nowoczesnej szkole*, [w:] *Nowoczesność w polonistycznej edukacji. Pytania, problemy, perspektywy*, red. A. Pilch, M. Trysińska, Kraków; str. 221-240.